

DANMARKS STATISTIK
STATISTISKE MEDDELELSER
FJERDE RÆKKE OTTE OG TYVENDE BIND
FJERDE HÆFTE
COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 28 4me LIVRAISON

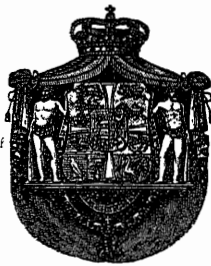

HØSTENS UDFALD I DANMARK 1908

FORELØBIG REDEGØRELSE

CARACTÈRE DE LA RÉCOLTE EN DANEMARK 1908

UDGIVET AF STATENS STATISTISKE BUREAU
PUBLIÉ PAR LE BUREAU DE STATISTIQUE DE L'ÉTAT

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1908

Udgivet i November 1908.

Som sædvanlig har Bureauet gennem Amterne indhentet Oplysninger om Aarets Høstudbytte, saaledes som dette frembyder sig for et foreløbigt Skøn. Resultaterne af Amternes Indberetninger findes gengivne i Tabellen Side 26 med de dertil knyttede Bemærkninger (Afsnit 3). I de to første Afsnit af nærværende Redegørelse gives, paa samme Maade som for de foregaaende Aar, en paa Grundlag af Maanedsoversigterne fra Meteorologisk Institut samt Beretninger i landøkonomiske Fagskrifter udarbejdet Fremstilling af Landbrugsaarets Vejrforhold og disses Indvirkning paa de forskellige Afgrøder.

1. Klimatiske Forhold.

I Oktober 1907 var Middelttemperaturen $11,8^{\circ}$ ¹⁾ paa Landbohøjskolen og $10,9^{\circ}$ i Tarm, hvilket er henholdsvis $3,7^{\circ}$ og $3,2^{\circ}$ over Maanedens normale Varmegrad. Maaneden blev den varmeste Oktober siden 1861, og det milde Vejr holdt sig gennemgaaende alle Maanedens Dage. I November var Middelttemperaturen paa Landbohøjskolen $1,0^{\circ}$ over Normalen ($4,0^{\circ}$) og i Tarm $0,1^{\circ}$ derover ($3,6^{\circ}$). Sidstnævnte Sted bragte Dagene fra 5. til 9. og fra 19. til 25. November Maanedens Middeltemperatur en Del ned, idet disse Perioder vare indtil 4° under Normalen. Frostdage vare uden væsentlig Betydning, mest fremtrædende den 9. og 10. med $\div 6,1^{\circ}$ og $\div 5,5^{\circ}$, der iagttoges i Søndersted, syd for Holbæk. I December var Middelttemperaturen paa Landbohøjskolen $0,5^{\circ}$ og i Tarm $0,8^{\circ}$ over Normalen, der henholdsvis er $1,2^{\circ}$ og $1,6^{\circ}$. Frostdagene, hvis Antal var ret stort, faldt nogenlunde ensartet over hele Landet; stærk Frost indtraf dog først i Maanedens sidste Dage med ca. $\div 12,0^{\circ}$ i Nordsjæl-

¹⁾ Samtlige Temperaturangivelser ere i Grader Celsius.

land og noget derunder i Midtjylland. I Januar var Middelttemperaturen ogsaa over den normale Varmegrad, der er omkring Frysepunktet; Middelttemperaturen var $0,5^\circ$ og $0,8^\circ$ paa de to foran nævnte Stationer, men dette Resultat skyldtes en meget ulige Fordeling Maanedens igennem, idet det første Tidøgn og navnlig Maanedens allerførste Dage vare indtil 9° koldere end normalt, tilmed med stormende østlige Vinde. De laveste Kuldegrader vare $\div 8$ til $\div 9^\circ$ paa de sydligste Øer og $\div 13$ til $\div 16^\circ$ i de Egne, der ligge i størst Afstand fra Havet. Ogsaa Februars Middelværme laa over Normalen, idet de gennemsnitlige Maalinger paa Landbohøjskolen og i Tarm gav henholdsvis $1,6^\circ$ og $2,4^\circ$ eller 2 à $2\frac{1}{2}^\circ$ over det normale. Maanedens milde Karakter skyldtes overvejende vestlige Vinde og, bortset fra de første Dage, vedvarede det milde Vejr Maanedens igennem. Frostdagene vare en Del færre end almindeligt. I Marts var Temperaturen normal med $1,2^\circ$ og $1,3^\circ$ i Gennemsnit. Vindretningen var overvejende østlig, navnlig i de to sidste Tidøgn. Maanedens koldeste Periode faldt fra 13. til 17. med indtil $\div 13^\circ$ i Thisted og indtil $\div 7^\circ$ paa Øerne. — Vinterens Frostperioder vare ikke langvarige; fra 26. December til 10 Dage ind i Januar, i Februar Maanedens første Dage, samt ca. 10 Dage i Midten af Marts vare de betydeligste. Sne faldt ret hyppigt, saaledes i Slutningen af November, i December og Januar, uden dog at afgive noget varigt og almindeligt Snedække, dels fordi Frostperioden var kortvarig, dels fordi Sneen, navnlig i Januar, fordelte sig uregelmæssigt paa Grund af den stærke Blæst. I Februar var Jorden snedækket i Maanedens 5 første Dage samt et Par Dage i dens Slutning og i Marts fra 1. til 7. — Vinterhalvaarets samlede Nedbør er paa Øerne normalt fra 253^{mm} (i Københavns Amt) til 316^{mm} (i Svendborg Amt), medens den paa Halvøen falder mellem 280^{mm} (i Aalborg Amt) og 334^{mm} (i Ribe Amt). I Vinteren 1907/08 var Nedbøren i samtlige Amter paa Øerne nærmest normal, svingende lidt over eller under den sædvanlige, medens den i alle de jyske Amter faldt over Normalen, nemlig fra 20^{mm} derover i Aalborg Amt til 90^{mm} i Vejle Amt.

I April var Middelttemperaturen $4,9^{\circ}$ og $4,3^{\circ}$, henholdsvis paa Landbohøjskolen og i Tarm, hvilket er ca. 1° under det normale. Den lave Varmegrad skyldtes overvejende nordlige Vinde, men iøvrigt var Temperaturen stærkt svingende fra Dag til Dag med stor Afkøling endog i Maanedens Slutning; saaledes aflæstes den 20. April i Aal ved Varde en Temperatur af $\div 7,1^{\circ}$. Temperaturforholdene i Maj—August ses af nedenstaaende Tabel,

Middelvarmen i $^{\circ}$ C. paa forskellige Stationer i Maj—August 1908 og efter 40 Aars Erfaringer (1861—1900).

	Maj		Juni		Juli		August		Maj—August	
	1908	Normalen	1908	Normalen	1908	Normalen	1908	Normalen	1908	Normalen
Hjørring	9,2	9,5	13,7	14,0	15,9	15,4	14,5	15,0	13,8	13,5
Herning	10,7	9,8	15,4	14,0	17,2	15,2	14,6	14,8	14,5	13,5
Ryslinge	10,4	10,0	14,7	14,1	17,0	15,7	14,5	15,2	14,2	13,8
Landbohøjsk. .	10,7	10,6	15,5	15,2	18,4	16,7	15,7	16,0	15,1	14,6
Orebygaard . .	11,4	11,1	15,9	15,2	18,4	17,1	15,4	16,4	15,3	15,0
Hele Landet. .	10,3	10,2	14,8	14,5	17,1	16,0	14,8	15,6	14,3	14,1

hvoraf det fremgaar, at Temperaturen som Helhed i disse fire Maaneder tilsammen har været noget over Normalen, nemlig $14,3^{\circ}$ mod $14,1^{\circ}$. Forholdet stillede sig imidlertid forskelligt for de enkelte Maaneder. Juni og navnlig Juli var gennemgaaende betydelig varmere end normalt (for Herning var Juli Maanedes Gennemsnitstemperatur endog 2° over Normalen), Maj havde nærmest normal Varme, og August var, navnlig i den sydligste Del af Landet, koldere end sædvanlig.

Nedbøren var i April noget over, i Maj endog betydelig over den normale (henholdsvis 30 og 40^{mm}). Det nordøstlige Sjælland fik 60^{mm} over Normalen i disse Maaneder tilsammen, Bornholm endogsaa 70^{mm} , medens de øvrige Amter paa Øerne maatte nøjes med 28 til 39^{mm} over Normalen. I Jylland var Nedbøren mindre rigelig, men dog overalt over Normalen; i Aalborg Amt overskredes Normalen kun med 9^{mm} , i de tre sydvestlige Amter samt

i Vejle Amt med 14 til 20^{mm}, i Randers Amt derimod med 47^{mm}.

Nedbøren i Juni—August fremgaar af nedenstaaende Tabel. Det vil heraf ses, at Nedbøren i de tre Sommermaaneder og for hele

Oversigt over Nedbøren i Millimeter i Juni, Juli og August.

Nedbøren i	1908				Juni—August tilsammen		
	Juni	Juli	August	Til- sam- men	1907	1906	1861—85
Københavns Amt	62,9	46,8	67,5	177,2	203	211	185
Frederiksborg —	59,4	42,1	71,0	172,5	215	215	190
Holbæk —	49,4	42,1	89,9	181,4	216	190	168
Sorø —	53,6	41,1	90,6	185,3	183	191	175
Præstø —	51,3	46,7	90,6	188,6	201	205	181
Bornholms —	36,1	45,1	100,4	181,6	191	185	161
Maribo —	53,3	50,2	86,0	189,5	218	175	168
Svendborg —	62,2	60,8	79,1	202,1	205	143	200
Odense —	42,0	48,5	90,6	181,1	208	130	183
Vejle —	31,0	79,0	108,6	218,6	256	173	204
Aarhus —	33,6	52,1	74,0	159,7	235	157	200
Randers —	32,6	44,5	83,1	160,2	208	108	187
Aalborg —	29,1	47,8	55,9	132,8	247	114	184
Hjørring —	27,3	49,8	68,9	146,0	286	100	179
Thisted —	33,6	58,7	62,7	155,0	219	121	201
Viborg —	34,4	70,1	70,0	174,5	236	137	189
Ringkøbing —	35,7	71,6	75,8	183,1	236	184	203
Ribe —	31,1	101,0	109,8	241,9	233	179	210
Gennemsn. f. hele Landet	44	55	80	179	220	160	183
Middelnedbør for hele Landet efter lagttagelserne 1861—85 . . .	47	66	70	183	—	—	—

Landet under eet temmelig nøje svarer til den normale Regnmængde, idet den udgjorde 179^{mm} imod 183^{mm} i Gennemsnit for Aarene 1861—85. Men paa den anden Side ses det, at disse Middeltal fremkommer ved ret uensartet Nedbør i de forskellige Egne. Medens saaledes Jylland, med Undtagelse af Vejle og Ribe Amter, fik under den normale Regnmængde (Aalborg Amt endog 50^{mm} under Normalen), fik de to ovennævnte jydsk

Amter samt Bornholm og Maribo Amt mere Regn end normalt og de øvrige af Øernes Amter nærmest normal Nedbørsmængde. Af de tre Maaneder gav Juni omtrent normal Nedbør for hele Landet under eet, medens Regnmængden i Juli var en halv Snes Millimeter mindre end sædvanlig og i August lige saa meget større end normalt, — et Forhold, der er af Vigtighed for en rigtig Værdsætning af Sommerens Nedbørsforhold, idet en stor Regnmængde i August ikke er noget Gode.

September Maanedes Middelvarme var omtrent normal, noget derunder i Følge Landbohøjskolens Observationer, noget derover i Tarm, og begge Steder saaledes at Temperaturen i første Halvdel af Maaneden laa under og i sidste Halvdel over det normale. Nedbøren varierede i Jylland mellem 69^{mm} i Aarhus Amt og 96^{mm} i Ringkøbing Amt; paa Øerne var Regnmængden meget mindre, navnlig i de sydligste Egne, saaledes paa Lolland-Falster kun 26^{mm}, medens Frederiksborg og Københavns Amter havde dobbelt saa meget. Regnvejrsdagens Antal var meget stort, idet Landet som Helhed kun i Tiden mellem den 18. og 25. September var helt uden Nedbør.

2. Landbrugsforholdene i Almindelighed.

Høsten i 1907 blev gennemgaaende sent afsluttet, i nogle Egne og for Størstedelen af Landets store Avlsbrug endog meget sent. Langt ind i det nye Landbrugsaar maatte megen Tid anvendes til at bjerge Resterne af Høsten 1907. Efteraarsarbejderne blev derfor sent paabegyndte, og uagtet Vejrforholdene i Efteraarsmaanederne vare ualmindelig gunstige for Arbejdets Fremme, lød der idelig fra Uge til Uge Klager over, at med Efteraarsplejningen »ser det galt ud«. Men Grunden var udelukkende, at man var begyndt for sent; thi kun nogle faa Dage i Novembers 2. Uge var Arbejdet standset af Frosten. I December var Vanskelighederne større og Klagerne mere begrundede. Hvad der navnlig vanskeliggjorde Arbejdet, var den opblødt Jord, der især hindrede Kørselsarbejderne, men ogsaa Stubplejning paa bindende Jorder, for ikke at tale om Behandlingen af Roejorden. Ved Aarsskiftet,

da Vinteren meldte sig ret streng, hed det, at der endnu var megen Pløjning tilbage. Frostperioden ved Aarets Begyndelse var ikke langvarig, men den efterfulgtes af afvekslende Frost og Tø, der vedvarede Maanedens ud, saa at Januar forløb, uden at Markarbejdet var nævneværdig fremmet. Februar var gunstigere og gav ikke faa gode Arbejdsdage, men Stubjorderne i lerede Egne lod sig dog vanskelig behandle og i hvert Fald ikke paa tilfredsstillende Maade. Marts havde færre Dage til Udearbejde; hyppigt var det Snelæg, der traadte hindrende i Vejen derfor; kortvarige som disse var, efterlod de ret længe Jorden tung og ubekvem. Først i Maanedens Slutning bedredes Forholdene. Under det milde Vejr forløb Vinterhalvaaret med Fortsættelse af Efteraarsarbejderne, uden at disse dog blev helt afsluttede, inden Foraarsarbejdet begyndte. Dette gælder dog særlig de større Landbrug.

Vintersædens Fremvækst var stærkt paavirket af de Forhold, hvorunder Efteraarsarbejdet blev udført. Hvor Vintersæden var rettidig saadet, udviklede den sig ikke sjældent saa frodigt under Oktobers ualmindelig varme Vejr, at man med Muligheden af en Snevinter for Øje var noget betænkelig derved. Men megen Vintersæd blev sent saadet, endog langt ind i Oktober, og kunde ikke drage tilstrækkelig Fordel af denne Maanedes ualmindelige Vækstbetingelser, hvortil kom, at i Oktober og ogsaa i November var Nedbøren lille paa Øerne, og her, altsaa paa de sværere Jorder, falder Vintersædens Saaning selv under almindelige Forhold en Del senere end i Jylland. Medens de jyske Amter i Oktober og November tilsammen fik fra 142^{mm} Regn (i Randers Amt) op til 181^{mm} (i Thisted Amt), var Nedbøren langt mindre paa Øerne, nemlig fra 46^{mm} paa Bornholm til 86^{mm} i Odense Amt. Vintersæden spirede derfor ofte uregelmæssigt. I Slutningen af November havde Forholdene bedret sig, og man syntes da vel tilfreds med Udviklingen. Selv efter den første Vinterperiode i Januar var man forhaabningsfuld; men ind i Februar, med denne Maanedes afvekslende Frost og Tø, klagedes der over Hvedemarkernes gullige Udseende. I første Uge af Marts saa man lysere paa Forholdene og mente, at Vinteren var overstaaet, uden at Vinter-

sæden havde taget nævneværdig Skade, og henimod Midten af Maaneden udtaltes det, at de gule Hvedemarker nok rettede sig. Men den sidste ret strenge om end korte Frostperiode synes at have gjort det af med de svage Hvedemarker, thi først i April hed det, at Hvedearealer af ikke ringe Udstrækning vare dømte til Ompløjning. Kløvermarkerne, der vare tætte og ualmindelig frodige ved Efteraarets Begyndelse, gik overalt uberørte ud af Vinteren.

Med April Maanedes Begyndelse blev Vaarsædens Forarbejder saa smaat paabegyndte paa de sydlige Øer, støttet af stærkt tørrende Vejr, men Nattefrost og derefter koldt og sludfuldt Vejr virkede ikke opmuntrende til at tage fat med større Iver. Frygten for at Paasken (15.—20. April) med dens mange Helligdage vilde falde særdeles ubelejligt, viste sig unødig; Forarbejderne fortsattes vel, men om Saaning i større Udstrækning meldtes kun fra Lolland-Falster, hvorfra det den 29. April hed, at Saaningen i alt væsentligt var tilendebragt; men her var Nedbøren ogsaa mindre end i nogen anden Landsdel. Først Ugeberetningen af 6. Maj melder om stærkt forceret Arbejde i alle Landets sydligere Egne; men paa ny blev Vejret det samme, som saa længe havde forhalet Arbejdet, og først den 20. Maj — omtrent en Maaned senere end ifjor — ansaa man for Øernes og det sydlige Jyllands Vedkommende Saaning af Vaarsæden for afsluttet. I Jyllands nordligere Egne var endnu meget usaaet, og her kunde det ikke siges, at Saaningen var tilendebragt før 27. Maj, hvilket for disse Egenes Vedkommende iøvrigt ikke er usædvanlig sent. Om Rodfrugternes Lægning udtalte Meddelelserne, at den 6. Maj var man i alt væsentligt færdig med Sukkerroerne, hvilket er en meget sen Sædetid for disse, og først 27. Maj var Saaning af Runkelroer og Kaalroer i fuld Gang. Under det vedvarende kolde og ustadige Vejr foregik Udviklingen langsomt og utilfredsstillende, men den 3. Juni og endnu mere den 10., efter indtrædende varmt Vejr, var man overalt fuldt tilfreds med Udviklingen af alle Afgrøder. Den 8. Juli hed det i Beretningerne, at Vintersæden var den mest lovende Afgrøde, men at Nedbøren var falden uregel-

mæssigt, saa at man i Egne med lette Jorder klagede over Tørke, dog ikke saa meget paa Grund af ringe Nedbørmængde som paa Grund af den usædvanlige Solvarme. I Dagene 10.—19. Juli faldt der imidlertid rigelig Nedbør med 45^{mm} paa Landbohøjskolen, 50^{mm} over den fynske Øgruppe og 37^{mm} over Vestjylland. Derefter var Landet uden Nedbør og med meget varmt Vejr til 26. Juli, hvorefter der atter indtraf uroligt Vejr til den 7. August. Den største Del af Rugen blev bjerget i smukt Høstvejr, men derefter indtraadte regnfuldt Vejr, som holdt sig August Maaned ud. Nedbøren faldt dog meget uens Landet over, saaledes at Forholdene vare meget forskellige. Regnvejrsmængden i August opgaves saa forskelligt som fra 9 til 21 Dage, og Regnmængden varierede fra 41^{mm} i 17 Dage paa Thybøen til 130^{mm} i det samme Antal Regndage paa Bækkeskov i det sydøstlige Sjælland. Det ustadige Vejr holdt sig ind i den følgende Maaned, dog med noget bedre Forhold i Ugen til 9. September, saa at der fra nogle Egne (Vestsjælland samt lette Jorder paa Midtfyn) meddeltes, at mindre Avlsbrug havde indhøstet, men det tilføjedes rigtignok, at Afgrøden var bjerget i ringe Stand. Landet over var der dog kun kommet saare lidt Vaarsæd i Hus, og fra Vendsyssel berettedes, at næsten al Rugen stod ude endnu, ofte med lange Spirer. Kun fra Mors kom der lysere Meddelelser om, at næsten alt var bjerget. Endnu 16. September gik de fleste Beretninger ud paa, at der ikke var nogen væsentlig Bedring; dog hed det fra Møen, at mindre og mellemstore Avlsbrug havde indhøstet; fra Sydøstjylland meldtes, at meget Korn var indbjerget, men Kvaliteten ikke fin, og fra Midtjylland, at $\frac{1}{3}$ af Havren stod ude endnu. Først 23. September mentes Høsten at være afsluttet for alle Egne. Meget Korn var faldet af paa Marken, og meget blev kun en ringe Salgsvarer. Høsten havde dertil været langvarig, kostbar og besværlig, fordi Sæden ofte var stærkt nedslaaet, hvad der vanskeliggjorde Benyttelse af Høstmaskiner.

Af Kornafgrøderne havde Rugen ubetinget de bedste Vækstbetingelser. Selv om megen Rug var sent saet, bødede det milde Efteraar derpaa, saa at Afgrøderne overalt var lovende ved For-

aarets Komme. Rugen skred igennem ved normal Tid, først i Juni, blomstrede ca. 24. Juni »under tilsyneladende ret gode Forhold«, og det hed senere, at den stod med lange Vipper uden mange »Spring« i Aksene. Høsten af den var imidlertid ofte besværlig, stærkt nedslaaet som den ofte blev under Sommerens stærke Regnskyl, der dog faldt meget uens. Rugen anses ret almindeligt for at være Aarets bedste Kornafgrøde, men ikke saa stærkt fyldende som Aaret forud. — Hveden havde gennemgaaende ugunstigere Forhold end Rugen, nærmest paa Grund af den sildige Saaning, men ogsaa fordi den var mere ømtaalig over for Vintrens skiftende Frost og Tø. Om der end maatte ompløjes enkelte Arealer med Hvede ved Foraarstid, har dette dog næppe været af større Betydning. Efter som Væksten skred frem og under Sommerens stærke Solvarme, blev Udviklingen endog »ganske fortrinlig«, — som det hed i en Beretning fra Lolland den 24. Juni, paa hvilket Tidspunkt Hveden var gennemskreden. Hveden var — om end væsentlig pletvis — slaaet en Del ned inden Høsten. Heller ikke denne Sædart menes at have givet saa stærkt fyldende Afgrøder som Aaret forud. — Vaarkornet blev sent saet, som oftest hved en Maaned senere end normalt. Spiringen var noget uregelmæssig og Væksten ringe under Foraarets kolde og sludfulde Vejr. Men efterhaanden som Varmen kom, blev Udviklingen god, og da Sommeren gav næsten alle Egne tilstrækkelig Nedbør, fortsatte Udviklingen sig tilfredsstillende; men heller ikke disse Afgrøder gav særlig stort Fyld. Vaarsædens Vækstperiode har i Aar ikke været lang, da Saatiden faldt sent og Modningen omtrent normalt paa Grund af Sommerens Varmeforhold. Varmen har paa den anden Side bødet noget paa den korte Vækstperiode med Hensyn til Kærnesætningen; men selve Modningen foregik for hurtigt.

Ogsaa Rodfrugterne blev sent lagte som Følge af det sildige Foraar. For Spiringen var der for saa vidt gode Betingelser, som Jorden ikke til nogen Tid manglede tilstrækkelig Fugtighed, men selve det anvendte Frø manglede ofte Spireevne, ikke sjældent i saa høj Grad, at store Pletter og større Dele af Runkel-

roemarker maatte omsaas og erstattes med Udsæd af Kaalroer eller Turnips. Af alle Beretninger fremgik det, at Væksten foregik saa trægt, at Afgrøderne endnu i Juli vare langt bag efter normal Udvikling. Den sene Saaning og langsomme Vækst bevirkede, at Ukrudtet ofte fik Overhaand paa Afgrødens Bekostning, og i hvert Fald blev Renholdelsen besværlig og kostbar. Væksten bedredes dog efterhaanden, saa at Afgrøderne ved Landbrugsaarets Slutning tegnede ret tilfredsstillende, og i Følge en Konsulentberetning af 10. Oktober stod Sukker- og Runkelroer «gennemgaaende fortrinligt», medens navnlig Kaalroer havde lidt under usædvanlig stærke Angreb af Kaalorme.

Græs- og Kløvermarkerne havde lige fra Efteraaret tegnet særdeles godt, de overvintrede ogsaa gunstigt, men udviklede sig langsomt i det kolde Foraar. Det blev derfor sent, inden Kvæget kom paa Græs. Saaledes ses det af Beretningerne den 20. Maj, at om end Græsset var vokset godt, var det endnu ikke almindeligt, at Kvæget var ude. Den 3. Juni hed det, at der var Overflod af Græs. Høsten af Agerhø begyndte i de første Dage af Juli, og allerede den 8. meddeltes, at meget var kommet i Hus «i ganske fortrinlig Stand», og at Udbyttet efter manges Mening var den største Høslæt i Mands Minde. Den 15. Juli ansaa man Høslætten for afsluttet. Høsten af Enghø faldt ret normalt, saa at Stakning og Indkørsel var i fuld Gang i Slutningen af Juli, og Engene gav ogsaa en god Høst.

I Henhold til det foregaaende kan Høstaaret 1908 i Korthed karakteriseres saaledes:

Efteraaret begyndte meget gunstigt, navnlig med en meget mild Oktober; ogsaa Vintermaanederne forløb som Helhed med Temperaturer over det normale og med kun kortvarige Frostperioder. Desuagtet kunde Efteraarsarbejderne ikke udføres rettidigt og godt, idet de vare forsinkede ved forrige Aars meget sildige Høst. Arbejdet, der trak ud over hele Vinteren, blev selvfølgelig ofte mangelfuldt udført. Da Foraaret skulde komme, blev Vejret

koldt og sludfuldt, og Jorden var ubekvem, saa at ogsaa Foraarsarbejderne faldt sent og trægt. Som Følge heraf foregik baade Vintersædens og Vaarsædens Lægning senere end normalt, ofte indtil 1 Maaned senere. Under det milde Efteraar og Vinteren fik Vintersæden som Helhed Tid til at udvikle sig tilfredsstillende, og senere blev den baaret frem af Sommerens stærke Varme i Juni og Juli til et meget tilfredsstillende Resultat. Vaarsæden havde de samme gode Betingelser i Sommermaanederne, da Nedbøren ogsaa var rigelig; men disse Afgroders altid korte Vækstperiode blev yderligere forkortet derved, at Modningen, trods den sene Saaning, paa Grund af den høje Sommertemperatur skete omtrent ved normal Tid. En kort Væksttid anses ikke for gunstig for Kærnesætningen, og dog gaa alle Beretningerne ud paa, at Afgroderne gennemgaaende have været tilfredsstillende — kun fylder Straamassen noget mindre end forventet, og dette gælder alle Kornafgroder. Rodfrugterne blev sent saaede og langsomt udviklede, og deres Vækst hemmedes ved det ofte overhaandtagende Ukrudt, men mod Landbrugsaarets Slutning bedredes Betingelserne, saa at Udbyttet af Roemarkerne sandsynligvis vil blive over Forventning, forudsat at den i Begyndelsen af November Maaned indtraadte Frost ikke volder væsentlig Skade paa de ikke hjembjergede Rodfrugtafgroder. Høafgroderne har uden Tvivl været Aarets bedste; de vare endog meget rige og blev bjergede særdeles heldigt. Græsvæksten var til Tider meget rigelig, men Græsnings-tiden faldt sent. — Selve Høsten var atter i Aar meget besværlig og langvarig, dog blev den i alt væsentligt afsluttet inden Septembers Udgang, men ikke uden at Kvaliteten tog kendelig Skade og meget Korn faldt af paa Marken.

3. Amternes Høstberetninger.

Om Høstaaret i Almindelighed og om de enkelte Afgroder har Bureauet fra Amtene modtaget en Række Udtalelser, hvoraf man skal anføre følgende:

København's Amt: Høsten i indeværende Aar kan for København's Amts Vedkommende i sin Helhed karakteriseres som en god Middelhøst.

Dette gælder navnlig for Vintersæden samt for Kartofler, Roer og Hø. Indberetningerne til Amtet fremhæve den varme Sommers Betydning for Vintersædens gode Vækst og gode Kærnesætning. Bygget tegnede i Begyndelsen særdeles godt, men gav ikke det forventede Udbytte, hvilket tilskrives, at denne Sædart i Følge Indberetningerne har været angrebet af Stribesyge og Smeldelarver, og navnlig gælder dette 6-rd. Byg. Heller ikke Havrens endelige Udbytte svarede til Forventningerne, idet denne Afgrøde led meget under det regnfulde Høstvejr, og navnlig var Tabet betydeligt paa de store Gaarde. Kartofler og Roer er lykkedes særdeles godt, og kun fra enkelte Steder har der været klaget over, at den varme Forsommer har afsvedet Toppene; om Angreb af Sygdom og Larver har der for disse Afgrøders Vedkommende saa godt som ikke været Tale. Hø høsten har været udmærket god, selv i Sammenligning med det gode Aar 1907. Fra Lautrupgaard udtales, at Foraarsæden blev saaet senere end sædvanlig paa Grund af det kolde Foraar, og at Vejret efter Saaningen atter blev koldt og regnfuldt, saaledes at Ukrudtet tog Overhaand, navnlig paa fugtig Jord. Fra Lyngbygaard bemærkes, at Høsten med Hensyn til Fyld afviger meget lidt fra forrige Aars, medens Kærnen er betydelig bedre udviklet end i Fjor; den væsentligste Aarsag hertil er ganske sikkert den varme Sommer.

Frederiksborg Amt: Fra Hørsholm Birk udtales, at Bygget blev for tidlig modent og derfor sikkert giver et mindre Udbytte, og fra Frederiksborg Birk, at Sæd, som ikke var indhøstet inden 21. August, blev en Del ødelagt af Regn, medens iøvrigt Høsten der paa Egnen maa betragtes som en god Middelhøst. Frederiksborg Amts Landboforening udtaler sig ogsaa om Kvalitetsforringelser af Byg og Havre paa Grund af uheldigt Høstvejr. Fra Nyrupgaard skrives, at Høsten anses for en Middelhøst i Mængde og Godhed, dog snarest noget derover, særlig for Rodfrugter. Fra Slangerup-Egnen berettes, at Rughøsten blev fuldendt i glimrende, tørt Vejr, hvorimod Byg og Havre led meget ved den senere indtraadte Regnperiode. Om Plantesygdomme udtaler samme Kilde, at Gulerodens „Krusesyge“, som næsten helt har foraarsaget, at Gulerødder ikke dyrkes som forhen, nu menes at være forsvunden. Endvidere omtales Tidslernes frodige Udvikling i Aar til stor Skade for de dyrkede Planter, og der udtales den Mening, at dette delvis skyldes det vaade Foraar, men desuden det nu saa almindelige kortvarige Græsleje.

Holbæk Amt: Holbæk Amts økonomiske Selskab indberetter, at Hveden af de ikke vinterfaste Sorter gik bort eller blev svækket flere Steder, hvorfor Høsten heraf antages at være noget under Middel.

Bælgsæden tegnede godt, men paa Grund af det ustadige Høstvejr faldt en Del Kærne af Bælgene under Vejringen, og det, der høstedes, er mange Steder af en tarvelig Kvalitet. Høets Kvantitet og Kvalitet har været over Middelhøst som Følge af den fugtige Forsommer med paafølgende Varme og gunstigt Vejr for Vejringen. Fra flere Sider fremhæves det ugunstige Høstvejrs forringende Indflydelse paa Vaarsædens Kvalitet, og det bemærkes ogsaa, at Kvantiteten blev forringet ved Spild af Kærne under den megen Omflytning med Hobene. Om Hveden opgives fra Frihedslund, at den aftærskede Sæd heraf vejede fra 128—133 Pd. (hollandsk Vægt), afhængig af om den bragtes i Hus efter eller før Regnperioden. Fra Kalundborg Byfogedkontor indberettes om et betydeligt Uvejr med Hagelbyger i Juli, der navnlig gjorde megen Skade paa Hvede- og Havremarker samt paa Rodfrugter. Plantesygdomme ud over det almindelige omtales ikke.

Sorø Amt: Retsbetjentene i Sorø og Antvorskov Birker samt Vester Flakkebjerg Herred have bemærket, at Foraarsædens Godhed har lidt en Del paa Grund af det ustadige Høstvejr; hertil slutter sig Indberetningerne fra Tybjerg Herred, dog med Tilføjelse af, at Byg og Havre ikke egner sig til Handelsvare, fordi Farven paa disse Kornsorter er for mørk og Havren tilmed er en Del spiret. Fra Øster Flakkebjerg Herred bemærkes, at Bygget mangler Fylde i Kærnen og derfor falder temmelig tarveligt ud, paa Grund af for hurtig Modning; tilmed er denne Afgroede ikke fri for spirede Kærner, og Bygget har desuden været meget angrebet af Bladrust. Havren er lykkedes bedre, men her findes ogsaa spirede Korn. Sorø Amts økonomiske Selskab har bemærket, at Hveden paa Slagelse-Eggen kun kunde gives Betegnelsen „tg“ paa Grund af Lejesæd, og paa Fuglebjerg-Eggen kun „g“. Om Bygget meddeler samme Indberetning, at Godheden er forringet dels paa Grund af for tidlig Modning og dels som Følge af Høsttidens megen Regn, og om Runkelroerne, at Afgroederne flere Steder blev forringede som Følge af ringe Spiring i Foraaret. Af Plantesygdomme nævnes kun Kløveraal, der har været ret almindelig udbredt i Ringstedegnen. Skælskøregnens Landboforening opgiver Høstudbyttet for Hvede til 16 Fold, for Rug til 12, Byg 14 og Havre 18 Fold og af Rodfrugter ca. 300 Tdr. pr. Td. Ld.

Præstø Amt: Fra Skovlund i Frøslev Sogn i Stevnens udtales, at de store Forventninger, som man almindelig havde om et særlig godt Høstudbytte, delvis skuffedes, uden at man egentlig rigtig kan tænke sig Grunden dertil. Vejrforholdene vare gunstige og Larveangreb sporedes ikke i videre Grad. Lige til Indbjergningen og Tærskningen ventedes et godt Udbytte, og naar det ikke blev Tilfældet,

skyldes det maaske den stærke Varme, der forcerede Modningen mere end ønskeligt. Mest forunderligt er det for Hvedens Vedkommende, da denne Plante særlig ynder tørt og varmt Vejr. Bygget giver en ret ringe Høst, men her er Grunden maaske den hurtige Modning. Heri maa vel ogsaa søges Grunden til, at Havren maaske kun giver en knap Middelhøst. Bælgsæden var udmærket udviklet, men tog stærk Skade af det regnfulde Høstvejr, hvilket i det hele taget har forringet Kvaliteten betydeligt, især fordi Folk ikke gav sig Tid, men tog Sæden hjem i meget daarlig Tilstand. Det regnfulde Høstvejr og dets skadelige Indvirkning paa Vaarsædens Kvalitet fremhæves endvidere stærkt fra mange Sider, saaledes fra Herlufsholm Gods: Bygget er farvet mørkt af Regn, Havren ligesaa, og dertil er den en Del spiret. Baroniet Stampenborg: Aarsagen til det forholdsvis daarlige Høstudbytte, navnlig Kvaliteten, maa søges i det regnfulde Høstvejr. Af Plantesygdomme omtales Byggets Stribesyge af Tureby-Køge og Omegns Landboforening; endvidere nævner Møens Landboforening Larven af Kornets Blomsterflue, som har angrebet enkelte Hvede- og Rugmarker temmelig stærkt; ligeledes har Smeldelarverne gjort en Del Fortræd i Vaarkornet og Sukkerroerne. Endelig omtales Kløveraalens Angreb saavel paa Møen som andre Steder i Amtet.

Bornholms Amt: Fra Skovsholm i Bornholms østre Herred berettes: et langvarigt Foraar med stærk Nedbør af og til under Saatiden foraarsagede, at Sæden og Roefrøet ikke kom i Jorden under saa gode Forhold som ønskeligt; men med passende Nedbør og Varme udviklede de forskellige Afgroeder sig frodigt og stillede en rig Høst i Udsigt. Denne forringedes dog en hel Del, navnlig for Vaarsædens Vedkommende, ved særdeles vanskelige Vejrforhold under Indhøstningen. Fra Store Almegaard i Knudsker Sogn udtales, at Hveden overalt har været god, og hvor den ikke gik for meget i Leje, har den givet høje Fold af særdeles god Kvalitet. Rugen har gennemgaaende givet et godt Udbytte, og Kvaliteten er ret god, dog er Vægten ikke særdeles høj. 6-rd. Byg er ikke faldet saa heldigt ud, Udbyttet er knap Middel, Kvalitet og Vægt er ret daarlig. 2-rd. Byg er helt igennem bedre og giver en god Middelhøst. Havren falder højst forskellig fra meget god til meget daarlig, hvilket ligger i, at megen Havre er saaet for sent og i ubekvem Jord. Runkelroerne ere, hvor Frøet har spiret godt, middelgode; hvor de paa Grund af mangelfuld Spiring er pløjet op og erstattet med Kaalroer og Turnips, ere disse som Regel mindre gode. Fra Aaker Sogn omtales det uheldige Høstvejr med dets skadelige Virkninger navnlig

paa Bygget, naar det blev bjerget i daarlig Stand; ogsaa en Del Enghe blev stærkt forringet af samme Aarsag. Af Plantesygdomme omtales Rodbrand, der har været særlig slem paa udrænede eller daarligt drænede og umerglede Jorder. Ligeledes omtales Smeldelarvens Angreb paa Korn og Roer, navnlig hvor der i Driften har været benyttet et langt Græsleje. Ogsaa Angreb af Fritfluen, især i Havre, omtales, og Kaalormes Angreb paa Kaalroer og Turnips har været meget fremtrædende.

Maribo Amt: Indeværende Aars Høst maa i det væsentligste betegnes som et Middelaars. For Byggets og til Dels ogsaa for Hvedens Vedkommende har den stærke Varme i sidste Halvdel af Juli medført en for tidlig Modning, og denne har atter haft til Følge, at Kærneudbyttet forringedes noget for disse Kornsorter. Roerne ere snarest over en god Middelhøst. Disse Bedømmelser af Høsten og Aarsagerne til Udfaldet bekræftes fra mange Sider. Fra Liselund ved Stubbekøbing hedder det, at Hveden tidlig var delvis nedslaaet af stærke Tordenbyger, saa at Kærnen var komplet udviklet; og om Bygget, at det delvis var stærkt liggende, og at det modnedes for tidligt paa Grund af nogle særlig hede Dage, medens Farven blev ødelagt af det regnfulde Vejr i Høsten. Maribo Amts økonomiske Selskab udtaler, at man ikke i Aar kan give tilforladelige Middeltal for Kornets Kvalitetsvægt, fordi den betinges af, om Indhøstningen fandt Sted før eller efter Regnperioden; saaledes menes Hvedens hollandske Vægt at variere fra 126 til 131 Pund. Om Roerne hedder det fra Gødsergaard, at de gik for tidligt af Vækst, formentlig paa Grund af, at September og Oktober vare for tørre. Næsten alle Beretninger gaa ud paa, at Plantesygdomme og Larveangreb have været uden større Betydning. Fra Ourupgaard omtales dog Rodbrand paa Sukkerroerne og fra Øllingesøgaard Rust i Hveden.

Svendborg Amt: Høsten i Svendborg Amt har for de fire Hovedkornsorter stillet sig saaledes, at Rug og Havre har været over Middelhøst, medens Hvede og Byg har skuffet Forventningerne fra Forsommeren og ikke givet over Middelhøst i Gennemsnit. Hvad Kvaliteten angaar, kan alene Rugen betegnes som fuldt tilfredsstillende, idet denne Kornsort saa godt som overalt kom i Hus, forinden den langvarige Regnperiode i Eftersommeren tog sin Begyndelse. Hvedens Beskaffenhed led derimod en Del under det fugtige Høstvejr, og det samme gælder i endnu højere Grad om Bygget, for hvis Vedkommende det tillige fremhæves, at Kærnesætningen har været mangelfuld. Havren derimod har lidt mindre end Hvede og Byg, selv om der ogsaa for denne Kornsorts Vedkommende fra adskillige Sider klages

over Kvaliteten. Høhøsten har saa godt som overalt givet et særdeles godt Udbytte, og Kvaliteten har ogsaa gennemgaaende været tilfredstillende. Ogsaa Udbyttet af Rodfrugter er godt, saa vidt det paa nuværende Tidspunkt kan skønnes, og navnlig kan man med Sikkerhed gaa ud fra, at det usædvanlig varme Vejr, som herskede i første Halvdel af Oktober, har haft særdeles gunstig Indflydelse paa Roendbyttet. Hvad angaar Kartoffelhøsten, har Kvantiteten gennemgaaende været tilfredstillende, hvorimod der fra adskillige Sider klages over, at Kvaliteten er forringet ved Sygdom. Det synes, som om Høstafgrøderne i Svendborg Amt ikke i væsentlig Grad har lidt ved Ukrudt eller ved Plantesygdomme og Angreb af Larver; dog er der fra enkelte Egne klaget over Kaalbroksvampens Angreb.

Odense Amt: Amtets Indberetning, der omfatter Meddelelser fra 70 Landbrugere, angiver Udbyttet af Vintersæd til at være meget godt, og det har været en vel indhøstet Afgrøde. Byg og Havre har paa sine Steder lidt en Del af Plantesygdomme, der standsede Udviklingen en Tid, og dertil har Afgrøderne lidt ret betydeligt under det ugunstige Høstvejr, som skadede Kvaliteten og forårsagede en Del Spild af Kærne paa Marken. Om Karakterbetegnelserne for Gruppen „Raps og andre Handelsplanter“ bemærkes, at de nærmest gælder Tobak og Humle. Fra Lunde—Skam Herreder indberettes, at Kornhøsten staar i Kvantitet og, naar Bygget undtages, ogsaa i Kvalitet en Del over Middelhøst; særlig maa Rughøsten anses for fortrinlig. Bygget (der sine Steder har lidt af Rust) og Havren maa antages, navnlig paa de store Gaarde, at have tabt en Del ved den vedvarende Regn i Høsttiden; paa en stor Del af de mindre Gaarde i Nordfyn var der dog i det væsentlige indhøstet, inden Regntiden begyndte, og hvor dette er lykkedes, er Kornsorternes Kvalitet formentlig ret betydelig over Middelhøst. Bælg-sæden naar næppe Middelhøst, medens Kartoffler og Roer, for saa vidt det alt nu kan skønnes, maa anses for at staa over Middelhøst. Hø og Sommergræsning har gennemgaaende givet over Middelhøst. Fra Bjerger—Aasum Herreder bemærkes, at den rigelige Nedbør og abnorme Varme i Slutningen af Maj og senere forårsagede en frodig Udvikling, saa at Bygget tidlig gik i Leje. Odense Herred udtaler: naar Høstudbyttet gennemsnitligt har været godt, maa Grunden dertil væsentlig søges i de gunstige Vejrforhold, nemlig det kølige Vejr i Foraaret og Varmen i Juli, samt i at det mindre heldige Vejr under Høsten dog kun har skadet Kornets Kvalitet i ringe Omfang. Baag Herreds Landboforening bemærker, at naar Bygget i Aar giver mindre Udbytte end de andre Sædarter, er det

delvis begrundet i, at der ofte dyrkes Prentice Byg, der i Mod-sætning til gl. dansk Byg var angrebet af Bladpletsvampen, som standsede Udviklingen meget. Fra Egnen ved Tommerup bemærkes, at Sædens ringe Kvalitet, der gælder alle Kornsorter undtagen Rugen, særlig skyldes det ugunstige Høstvejr. Fra Kjærsgaard bemærkes, at den tørre Periode i Juni bevirkede, at Havren ikke blev saa god, som den havde tegnet til. Om Engene udtales fra flere Sider, at de led under Foraarets Kulde og Fugtighed, hvorfor Udbyttet blev mindre godt. Fra Margaard bemærkes, at Udbyttet af Byg var daarligt, dels fordi det var angrebet af Rust, dels fordi det modnedes for hurtigt. Et tarveligt Udbytte gav Bygget ogsaa i Følge Beretning fra Nordbygaard i Assens-Egnen, men her var det Bladpletsvampen, der angreb Kornet meget stærkt og standsede Udviklingen. Med Hensyn til Plantesygdomme omtales, foruden det allerede anførte, at Havren har været angrebet af Nematoder, Kartofflernes Knolde enkelte Steder af Svamp, og Runkelroer samt Sukkerroer i mindre Grad af Rodbrand.

Vejle Amt: I Følge de modtagne Indberetninger har Vintersæden givet et stort og ofte et meget stort Udbytte, der for Rugens Vedkommende, selv i Amtets mindre gode Egne, intet Sted gaar under Middelhøst, og disse Kornafgrøders Kvalitet er overalt betegnet som meget god. Om Vaarsæden gaar Beretningerne ud paa, at Byg og Havre voksede godt til i Forsommeren, men Bygget taalte ikke saa godt som Havren den stærke Varme i Juli i Forbindelse med Mangelen paa tilstrækkelig Nedbør, hvorfor Bygafgrøden kun i Amtets allerbedste Egne er betegnet som over Middelhøst, medens mange Beretninger gaa ikke lidt derunder. Havren gav derimod et kvantitativt bedre Udbytte, men begge Afgrøder led betydelig under den vedvarende Regn i Høsten. Kornhøsten har derfor skuffet de store Forventninger, Landmændene havde næret i Aar, mest dog fordi Kvaliteten, der ofte er betegnet „mdl.“, blev saa ringe, at Vaarsæden meget ofte ikke er Handelsvare. Kartoffler og Rodfrugter have næsten overalt givet over Middelhøst, naar undtages Kaalroerne, hvor disse har været angrebet af Kaalbrok. — Høsten af Hø fra Agermarken har ifølge de fleste Indberetninger været betydelig over Middelhøst og intet Sted under Middelhøst, Engene gav ikke saa stor en Afgrøde, men Kvaliteten var særdeles god for begge Sorter, og Græsningsafgrøden er kun undtagelsesvis betegnet som under „mg.“ Med Hensyn til Plantesygdomme gaa Beretningerne ud paa, at de ikke have haft nogen Betydning undtagen Kaalbroksvampen, der nævnes fra flere Sider, saaledes fra Kolding Byfogedkontor, der udtaler, at den almindelige

Mening gaar ud paa, at man fremtidig maa indskrænke Dyrkning af Kaalroer og Turnips og erstatte dem med Runkelroer.

Aarhus Amt: I Følge Indberetninger fra 60 Landbrugere i Amtets forskellige Egne maa det siges, at Høsten i Aarhus Amt i 1908 har været over Middelhøst. Af Sædarterne har Hvede og Rug givet det største Udbytte, betydelig over Middelhøst, og Vintersæden kom dertil i Hus i udmærket Stand, saa at den kvalitative Bedømmelse staar over den kvantitative. Vaarsædens kvantitative Udbytte har været noget ringere end Vintersædens, og i kvalitativ Henseende er Gennemsnitsresultatet for ingen af disse Afgrøder over Middelhøst paa Grund af det regnfulde Høstvejr i Slutningen af August og langt ind i September. Men dette for Vaarkornet saa ugunstige Høstvejr havde derimod god Virkning paa Rodfrugterne, der var sat en Del tilbage i Væksten under Midtsommerens tørre Periode, og uden denne betydelige Nedbør i Høsten vilde Rodfrugterne næppe have naaet en Middelhøst. Nu er Resultatet, at samtlige Rodfrugter have givet over Middelhøst saavel i kvantitativ som kvalitativ Henseende. Udbyttet af Agerhø var langt over Middelhøst, og Høet blev hjerget i fortrinlig Stand. Høsten af Enghø var ogsaa over Middelhøst i begge Henseender, men dog en Del under Høsten af Agerhø. Sommergræsningen har kun undtagelsesvis været under Middelfgrøde, saaledes at den i det hele maa kaldes særdeles god. Med Hensyn til Plantesygdomme har der kun fra enkelte Egne lydt Klager over Angreb af Kaalbroksvampen, men iøvrigt have Sygdomme og Angreb af Insekter ikke forvoldt synlig Skade.

Randers Amt: Fra Mols og Sender Herreds Landboforening berettes, at en længere tør Periode i Slutningen af Juni med usædvanlig stærk Varme forringede de glimrende Udsigter efter det meget gunstige Vejr i Maj og Begyndelsen af Juni. Selve Høsten var usædvanlig vanskelig og kostbar. Randers Amts Husholdningsselskab bemærker om Græsningen, at den i Slutningen af Sommeren blev mindre god. Fra Kavsted ved Faarup bemærkes, at en stor Del Enghø blev forringet betydelig under Høhøsten og endvidere, at Vaarsædens Kvalitet led meget ved det regnfulde Høstvejr. Fra Øster Tørslev i Gjerlev Herred bemærkes, at Sæden efter den almindelige Mening vil veje godt. Plantesygdomme i Almindelighed har været uvæsentlige, kun Kaallarverne omtales fra flere Sider, endogsaa som ret ondartede.

Aalborg Amt: Ved Indhøstningen har Byg og Havre lidt megen Skade paa Grund af Regn. En Beretning fra Pandum ved Nibe meddeler, at Havren først kom ind 24 Dage efter Høstningen

og efter at have faaet Regn saa at sige hver Dag. Desuden meddeles fra Krastrup, at Vaarsæden ogsaa har taget Skade ved Hagelbyger. Om Plantesygdomme berettes fra Klarupgaard, at Rodbrand enkelte Steder har været temmelig slem i Bygmarkerne, dog kun pletvis og mest fremtrædende i den Jord, der var mindst bekvem ved Saaningen. Fra Pandum omtales endvidere Angreb af Fritfluen paa næsten alle Marker.

Hjørring Amt: Sommeren har været gunstig med Temperatur gennemgaaende over Normalen og nogenlunde rigelig Nedbør for største Delen af Amtets Vedkommende. Saavel Foraaret som Efteraaret har været fri for den skadelige Nattefrost, og Kornsorterne have derfor haft gode Betingelser for at udvikle sig, saaledes at man en Tid af Sommeren endogsaa var berettiget til at vente langt over Middelhøst. Naar denne Forventning ikke ganske gik i Opfyldelse, skyldes det en Tørkeperiode i Juli Maaned, der i alt Fald for den sent saaede Vaarsæds Vedkommende var af væsentlig hemmende Indflydelse, saaledes at Straaet ikke naaede den Udvikling, det ellers vilde have faaet, hvorhos det for alle Kornsorters Vedkommende har bevirket, at Kærnen ikke fuldt naaede den Vægt paa de lettere Jorder, som den vilde have kunnet opnaa, hvis den havde faaet Lov til at udvikle sig langsommere under rigeligere Væde. Dog kan der for alt Korn Vedkommende noteres Middelhøst saavel i kvalitativ som i kvantitativ Henseende, og det til Trods for at Slutningen af Høsten var overordentlig vanskelig paa Grund af den stærke Nedbør, som begyndte i sidste Uge af August Maaned og vedvarede gennem hele September. Denne Regnperiode indtraf, før man endnu havde slaaet ret meget af Vaarsæden, saaledes at denne, da den stod fuldmoden, maatte slaas og bindes i vaad Tilstand; men enkelte Dages tørt Vejr under tilstrækkelig Blæst bevirkede, at Sæden gennemgaaende holdt sig fri for Spiring og endelig i tilfredsstillende Tilstand kom i Hus i de sidste Dage af September og enkelte Steder i Begyndelsen af Oktober, uden at have lidt særlig Skade. Rodfrugterne nød i høj Grad Gavn af den rigelige Nedbør i sidste Halvdel af Høsten og have, hvor de ere indhøstede, givet rigeligt Udbytte, ligesom dette tegner fortrinligt, hvor Roerne endnu ikke ere bjergede. Hvad de enkelte Kornsorter angaar bemærkes, at Rugen, der forrige Efteraar blev sent saaet under meget ugunstige Forhold og mange Steder usædvanlig sent, efter en gunstig Overvintring allerede tidlig var stærkt udviklet for Straaets Vedkommende, selv om den paa sine Steder kunde være noget tynd. Blomstringen foregik under gunstige Forhold, og Tørkeperioden i Juli gjorde ingen synderlig Skade, saaledes at Rugen til

normal Tid kunde indhøstes i fortrinlig Stand, og den har ved Tærskning givet tilfredsstillende Udbytte, noget over Middelhøst baade med Hensyn til Halm og Kærne. Vaarsæden blev saaet under meget ugunstige Forhold. Mange Jorder vare ikke pløjede sidste Efteraar og vare af den Grund overordentlig vanskelige at behandle i Foraaret. Særlig den sværere Jord kunde ikke faas tilstrækkelig findelt trods Anvendelse af alle moderne Redskaber, og stærke Regnskyl bevirkede tilmed, at Jorden mange Steder klaskede sammen til en grødet Masse, saaledes at Spirerne havde Vanskelighed ved at trænge igennem Jordskorpen, og var ret svage i den første Tid. Varmen fra Midten af Juni gav imidlertid Sæden Kraft, saaledes at den i Løbet af kort Tid tegnede særlig fortrinlig, og kun den derefter indtrædende Tørkeperiode hemmede den saa meget, at der kun opnaaedes Middelhøst. Bælgsæden lovede tidlig godt, idet den trods det fugtige Vejr i Foraaret dog blev saaet i rette Tid, og den har for Halmens Vedkommende givet meget rigeligt, hvorimod den skuffede noget med Hensyn til Kærneudbyttet, der ikke ganske naaede Middelhøst. Græsset paa Ager og Eng spirede hurtigt frem i Foraaret paa Grund af tidlig Ophør af Nattefrost og stærk Nedbør fra Midten af April gennem hele Maj Maaned, saaledes at der kunde afses langt større Arealer til Høslet end det sædvanlige. Udbyttet blev gennemgaaende udmærket godt, især da Bjergningen foregik under de gunstigst mulige Forhold. For Plantesygdomme have Kornsorterne været nogenlunde forskaanede i Sommerens Løb. Brand i Byg og Havre har næsten ikke været til at spore, hvorimod lys Pletsyge enkelte Steder har vist sig paa Havremarkerne. Rodfrugterne have lidt mere under Larveangreb. Kaalfluens Larve har ligesom de foregaaende Aar tilføjet Kaalroemarkerne nogen Skade, og Kaalbroksvampen synes at optræde hyppigere og mere ondartet, saaledes at mange Turnipsmarker have lidt i væsentlig Grad under dens Angreb.

Thisted Amt: Herredsfogeden for Morsø Herreder beretter, at Rugen er godt kærnesat, og at Høstudbyttet, som Følge af den milde Vinter og Foraar med passende Regn og tør og varm Høsttid, har været særdeles godt. I det hele taget have Betingelserne for en god Kornafgrøde været særdeles gunstige lige fra Sædetiden i Foraaret. Forsommeren gav passende Regn med daglig Sol og ingen vedholdende stærk Blæst. Høsten trak noget længe ud, uden at Kornet dog har lidt nævneværdig Skade. Paa lettere Jorder vil der af tidligt saaede Rodfrugter næppe naas en Middelhøst paa Grund af den stærke Varme med utilstrækkelig Nedbør; stærkere Jorder ville formentlig give en god Afgøde. Landboforeningen „Nordthy“ meddeler, at Avlen gennem-

gaaende er god og blev godt bjerget. Han-Herredernes Landboforening udtaler derimod, at ved Bjergningen af Foraarsæden faldt det ind med ustadigt Vejr; en Del blev derved beskadiget paa Marken, og noget blev daarlig bjerget. Fra Rosvang berettes: Sommeren igennem har Vejret været gunstigt; den tørre Periode fra 20. Juli til 15. August taalte Kornet godt paa Grund af sin fremskredne Udvikling; Roerne og Græsset derimod kom til at staa i Stampe, og særlig Kaalroerne vare længe om at komme i Vækst paany. Fra 24. August til 17. September havde Høsten en vanskelig Periode, hvori en Del Korn blev mindre godt bjerget: den jævnlige Blæst reddede dog fra større Tab. En Beretning fra Hørdum Sogn, syd for Thisted, tilskriver Roernes mindre gode Udvikling en noget mangelfuld Efteraarsbehandling. Nogle Beretninger omtaler endvidere Larveangreb paa Roerne, og at særlig Kaalbroksvampen har hærget Kaalroerne slemt.

Viborg Amt: Rugen giver i Aar gennemgaaende en meget god Høst, baade hvad Mængdeudbytte og Kvalitet angaar, idet denne Sædart helt igennem har været begunstiget af Vejrliget. Vaarsæden var i Forsommeren meget lovende, men den i sidste Halvdel af Juli og første Halvdel af August indtraadte Tørke hemmede disse Sædarters Vækst og Udvikling, saaledes at Straaet blev kort og Fylden ringere. Vedvarende Regnvejr i Høsttiden har derhos bevirket en mindre god Kvalitet, særlig for Havrens Vedkommende. Vaarsædshøsten er i det hele, og da navnlig for Havrens Vedkommende, ringere end i 1907. Rodfrugterne hemmedes i Udviklingen af Tørken i Midsommertiden, og den hurtige og næsten samtidige Indtræden af Høst for alle Sædarterne vanskeliggjorde i nogen Grad Renholdelsen og den sildige Pasning af Rodfrugterne, hvilket paa visse Steder har bevirket en ringere Høst heraf end ventet. Høhøsten har i Aar været rigeligere og bedre end i 1907, og dette gælder navnlig Høsten af Agerhø, der i særlig Grad har været begunstiget af Vejrliget. Sommergræsningen var rigelig og god, indtil den nævnte Tørkeperiode bevirkede, at Græsningen blev ringe og mangelfuld, navnlig paa lette og højtliggende Jorder. Plantesygdomme og Larveangreb synes ikke at være forekomne i nævneværdig Grad; fra enkelte Steder nævnes Kaalbroksvampen og noget almindeligere Angreb af Kaalorm paa Kaalroer og Turnips. Om Rodfrugterne indberettes endvidere fra Lundholm ved Skive, at Larveangrebene standsede ved det regnfulde Vejrs Indtræden i August, da Vækst og Udvikling tog kraftig fat, og der ventes nu en meget god Roehøst. Fra den sydøstlige Del af Amtet indberettes, at alt i alt maa Høstudbyttet betegnes som rigtig

godt. Fra Sødal ved Viborg omtales et stærkt Uvejr med Hagelbyger, der forringede Mængdeudbyttet af Rugen.

Ringkøbing Amt: Aarets Høstudbytte har som Helhed været en Del over Middelhøst; men Karakterbetegnelserne for de enkelte Afgrøder variere meget betydeligt, saaledes for Kornafgrøderne fra „ug“ til „tg“, og for Kaalroer endog fra „ug“ til „mdl.“. Aarsagerne hertil er noget forskellige. For Rugens Vedkommende angives fra en Meddeler i Hind Herred, at det ringe Udbytte skyldes for sildig Saaning i Efteraaret. For Byg og Havre var det navnlig den tørre Periode i Midtsommeren, medens Sæden skulde skride, der satte Afgrøderne tilbage og følte haardest, hvor Nedbøren faldt mest sparsom, og hvor Jorden havde mindst Modstandsevne; endvidere modnedes Vaarkornet for pludseligt og tog megen Skade i det regnfulde Høstvejr. Græsningen omtales fra de fleste Steder som god i Sommerens første Halvdel, hvorimod den senere blev knap, og Eftergræsningen paa Engene var ogsaa tarvelig. Om Plantesygdomme udtale Landboforeningerne for Bølling Herreder og Vorgod-Brejning m. fl. Sogne, at det i Hovedsagen kun er Kaalbroksvampen, der har gjort Skade.

Ribe Amt: Fra flere Sider fremhæves, at Vaarsæden blev under Forventning efter de gode Udsigter først paa Sommeren, hvilket skyldtes Juni Maanedes ringe Nedbør i Forbindelse med den samtidige stærke Varme; dette gælder særlig Havre og Bælgsæd, men delvis ogsaa Byg. Udbyttet af Runkelroer varierer meget betydelig, nemlig fra Betegnelsen „ug“ til „tg“, medens Amtets Middelkarakter herfor er „mg“. Det ringe Udbytte skyldes i Følge Meddelelse fra Ølgod Sogn, at Runkelroefrøet har været af tarvelig Beskaffenhed med ringe Spireevne. Høsten af Agerhø var ualmindelig god. Af Plantesygdomme omtales Kaalbroksvampen, der dog har været uden større Betydning, samt nogen Sygdom blandt Kartoffler.

Omstaaende tabellariske Oversigt (S. 26) viser, hvorledes Høsten for hver enkelt Afgrøde er blevet bedømt i de enkelte Amter, saavel hvad Kvantitet som hvad Kvalitet angaar; Karakteren «g» (godt) er Udtryk for Middelhøst. De for Amterne anførte Bedømmelser ere Gennemsnitsresultater af Opgivelser, der ere indhentede fra større og mindre Jordbrugere, Landboforeninger, Retsbetjente m. fl. inden for hvert Amts Omraade. De i Tabellen anførte Gennemsnitskarakterer for hele Landet ere beregnede under Hensyntagen til Størrelsen af det til de forskellige Afgrøder anvendte Areal, saaledes som dette er opgjort for Aaret 1907 (jfr. Statistiske Meddelelser 4. Række, 28. Bd., 3. Hæfte). For Sommergræsningens Vedkommende samt for Gruppen «Andre Rodfrugter» er Hovedkarakteren dog et simpelt Gennemsnit af Amtskaraktererne.

Om de enkelte Afgrøder skal man bemærke følgende:

Af Vintersæden ligger Hvedens Udbytte for Landet som Helhed noget over Middelhøst saavel i Mængde som Godhed. Rugens Mængdeudbytte er større end Hvedens, og Kvaliteten er særdeles god; af alle Sædafgrøderne har Rugen gennemgaaende givet det største Udbytte og den bedste Kvalitet.

Af Vaarsæden har Bygget for Landet som Helhed givet Middelhøst saavel i Henseende til Mængde som Godhed. Havren har paa Øerne gennemgaaende givet et godt Udbytte, medens Afgrøden i Jylland, hvor de største Havrearealer findes, har været en Del ringere, om end over Middelhøst. Havrens Kvalitet har gennemsnitlig været normal.

Om samtlige Sædafgrøder — men især om Hveden og Havren — gælder det, at Kvalitetsvægten som Helhed kun er ret ringe, og selv hvor Kvaliteten er bleven betegnet med «mg», er den holl. Vægt ikke højt angivet.

Bælgsædens Mængdeudbytte er for Landet som Helhed noget over Middelhøst, medens Kvaliteten ikke er derover, og i begge Henseender er der en ikke ringe Forskel mellem de forskellige Egne.

Boghveden har gennemsnitlig for de Egne, hvor denne Plante dyrkes, givet Middelhøst i Mængde og Godhed.

Amtene	Hvede			Rug			Byg			Havre		
	Kvantitet	Kvalitet	Holl. Vægt	Kvantitet	Kvalitet	Holl. Vægt	Kvantitet	Kvalitet	Holl. Vægt	Kvantitet	Kvalitet	Holl. Vægt
Københavns	g +	mg ÷	130	mg	mg	122	g +	g +	112	mg ÷	g +	87
Frederiksborg	g +	mg ÷	129	mg ÷	mg ÷	122	g ÷	g ÷	111	mg ÷	g ÷	85
Holbæk	g +	g +	129	mg	mg	123	mg ÷	g +	112	mg	g +	84
Sorø	g +	g	129	mg ÷	mg ÷	122	g	g	111	mg ÷	g	87
Præstø	g +	g +	129	mg ÷	mg ÷	122	g	g	111	mg ÷	g ÷	85
Bornholms	mg ÷	mg	130	mg ÷	mg ÷	120	g +	g +	111	mg ÷	g	83
Maribo	g +	mg ÷	129	mg ÷	mg ÷	122	g	g ÷	111	mg ÷	g +	85
Svendborg	g	g +	129	g +	mg	123	g	g ÷	112	mg ÷	g +	85
Odense	mg ÷	mg	130	mg ÷	mg	124	g	g	111	mg ÷	g +	84
Vejle	g +	g +	129	mg ÷	mg	122	g	g	108	g +	g	80
Aarhus	mg ÷	mg	131	mg ÷	mg	123	g +	g	112	g +	g	84
Randers	mg ÷	g +	129	mg ÷	mg ÷	123	g +	mg ÷	111	g +	g	82
Aalborg	mg	g +	129	mg ÷	mg +	121	g +	g	112	g +	g	82
Hjørring	g +	mg ÷	125	mg ÷	mg +	122	g +	g +	110	g +	g	82
Thisted	mg ÷	mg ÷	126 ³	mg ÷	mg ÷	120	mg ÷	mg ÷	109	mg	mg ÷	83
Viborg	mg	mg	129	mg ÷	mg +	122	g	g +	111	g +	g	83
Ringkøbing	mg	g +	—	mg ÷	mg +	121	g	g +	111	g +	g +	84
Ribe	g +	g +	128	mg ÷	mg	121	g	g	106	g	g	81
Gennemsnit for hele Landet	g +	g +	—	mg ÷	mg	—	g	g	—	g +	g	—

Amtene	Kartofler		Sukkerroer		Runkelroer		Kaalroer		Turnips		Andre Rodfrugter	
	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet
Københavns	mg ÷	g +	—	—	mg ÷	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷
Frederiksborg	mg	g +	—	—	g +	g +	g +	g +	mg ÷	g +	mg	g +
Holbæk	g +	g +	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	g +	g +	g +	g +	g +
Sorø	mg ÷	mg ÷	—	—	g +	mg ÷	g	g +	g +	g +	g +	g +
Præstø	g +	g	g +	mg	g +	mg ÷	g	g +	g +	g +	g	g
Bornholms	g	g	—	—	g ÷	g ÷	g ÷	g	g ÷	g	g ÷	g
Maribo	g +	g	g +	mg ÷	mg	mg ÷	mg	mg ÷	mg ÷	g +	g +	g
Svendborg	g +	g	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	g +	mg	mg ÷
Odense	g +	g +	mg ÷	mg ÷	mg	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg ÷
Vejle	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	g +	g +	g +	g	g +	g	g	g +
Aarhus	mg +	g +	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	g +	mg ÷	g +	g +	g +
Randers	mg ÷	mg ÷	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	g +	g	g +	mg ÷	mg ÷
Aalborg	mg +	mg	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg ÷	mg	mg ÷	g +
Hjørring	mg ÷	g +	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷	mg ÷	mg ÷	g +	mg ÷
Thisted	mg ÷	mg ÷	—	—	g	g +	g	g +	g +	g +	g	g
Viborg	mg ÷	mg ÷	—	—	mg ÷	mg ÷	g +	g +	g +	g +	g	mg ÷
Ribe	mg ÷	g	—	—	g +	mg ÷	g +	g +	g +	g +	g +	g +
Ringkøbing	mg ÷	g	g +	g +	mg ÷	g +	mg ÷	g +	g +	g +	mg ÷	mg ÷
Gennemsnit for hele Landet	mg ÷	g +	g +	mg ÷	mg ÷	mg ÷	g +	g +	g +	g +	g +	g +

Anm. Ved Kornsorterne er det Kærneudbyttet, hvis Karakter er angivet.

*) Til «andre Handelsplanter» henregnes **Hør, Humle, Kommen** m. m.

Bølgæsød		Boghvede		Raps o. a. Handelspl.*)	
Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet
mg ÷	mg ÷	—	—	—	—
g	g	g	g	mg	mg
g	g	—	—	—	—
g+	g	—	—	g ÷	g ÷
tg+	g ÷	—	—	—	—
mg ÷	g+	—	—	—	—
g+	g	g	g ÷	g+	g+
g+	g	g+	g+	g+	g+
g	g ÷	g+	g	g	g
g+	g	g	g	—	—
g	g ÷	g	g	—	—
g	g ÷	—	—	—	—
mg ÷	g	—	—	—	—
g	g ÷	—	—	—	—
g	g	g ÷	g ÷	—	—
g	g	mg ÷	g+	—	—
g ÷	tg+	g ÷	g	—	—
g+	g	g	g	—	—

Agerhø		Enghe		Sommergræsning
Kvantitet	Kvalitet	Kvantitet	Kvalitet	
mg+	mg+	mg ÷	mg ÷	mg ÷
mg+	mg	g+	mg ÷	mg
mg+	mg+	mg ÷	mg	mg
mg	mg	g+	g+	mg
mg	mg	mg ÷	mg ÷	mg
mg ÷	mg	g	g+	mg
mg	mg ÷	mg ÷	mg ÷	mg
mg+	mg+	mg ÷	g+	mg
mg	mg+	mg ÷	mg ÷	mg
mg	mg ÷	g+	mg ÷	mg
mg+	mg+	mg ÷	mg ÷	mg ÷
mg+	mg+	mg ÷	mg ÷	mg ÷
mg+	ug ÷	mg	mg	mg ÷
mg+	ug ÷	mg	mg	mg
mg+	mg+	mg	mg	mg
mg+	ug ÷	mg	mg	g+
mg+	mg+	mg ÷	mg ÷	mg ÷
mg	mg	g+	g+	mg+
mg+	mg+	mg ÷	mg ÷	mg

Af Rodfrugterne har Kartofflerne givet over Middelhøst i Mængdeudbytte. I de enkelte Beretninger er Udbyttet ofte omtalt som særdeles stort, og hermed stemmer bl. a. de høje Karakterbetegnelser for Aarhus og Aalborg Amter (i sidstnævnte Amt findes de største Kartoffelarealer). Kvaliteten har været noget ringere end Mængdeudbyttet, men dog over normalt. Sukkerroernes Udbytte ligger over Middelhøst, og Kvaliteten er fra alle Egne, hvor Dyrkningen heraf har nogen Betydning, anset for meget god. Af Foderroerne har Runkelroer givet det bedste Udbytte saavel i Kvantitet som i Kvalitet; de øvrige Foderroer, Kaalroer og Turnips m. v., har givet et noget mindre Udbytte end Runkelroerne, men for Landet som Helhed dog noget over Middelhøst. Da Runkelroer væsentligst dyrkes paa Øerne, er det altsaa disse Landsdele, der paa dette Omraade har haft den største Avl.

Om Høafgræderne har Bedømmelserne været ualmindelig ensartede fra Amt til Amt og dette gælder særlig Agerhøet, hvis Mængdeudbytte har været særdeles stort, og hvis Kvalitet har været ualmindelig god. Enghøets Udbytte staar en Del tilbage for Høsten af Agerhø, men ogsaa Engene har dog givet ikke lidt over Middelhøst baade i Mængde og Godhed.

Sommergræsningen har endelig ogsaa været særdeles tilfredsstillende og dette gælder saa at sige alle Egne.

— Paa Grundlag af de i det foregaaende meddelte Oplysninger kan Høsten 1908 i Korthed karakteriseres saaledes:

Som Helhed kan det siges, at Høstudbyttet, baade hvad Mængde og Kvalitet angaar, var en Del over Middelhøst. — Af Sædafgrøderne gav Vintersæden det bedste Udbytte, og navnlig var Rughøsten baade stor og af særdeles god Kvalitet. Havren var kendelig bedre paa Øerne end i Jylland. Bygget er den Kornafgrøde, der var mindst tilfredsstillende, om end dens Udbytte kun i et enkelt Amt synes at ligge under Middelhøst. — Rodfrugtarterne vare alle tilfredsstillende, mest Runkelroerne samt Kartofflerne i de fleste Egne af Jylland. — Saa vel Høudbyttet som Sommergræsningen var lige saa rigelige som Kvaliteten god; dog stod Enghøet i begge Henseender en Del under Agerhøet.
